

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกพืชนั้นมีปัญหาในด้านการผลิตเป็นอย่างมาก เนื่องจากต้องประสบกับปัญหาของศัตรูพืชที่ทำความเสียหายให้แก่พืชเศรษฐกิจของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรจำนวนไม่น้อยที่ต้องประสบกับปัญหาการขาดทุน ดังนั้นเพื่อป้องกันผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร สารเคมีจึงเข้ามามีบทบาทในการผลิตของเกษตรกรเป็นอย่างมาก ซึ่งสารเคมีเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในหมู่เกษตรกร เนื่องจากหาซื้อได้ง่ายทั่วไปในท้องถิ่น สะดวกในการใช้และเห็นผลทันที แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีการใช้ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่มีความระมัดระวัง และไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อตามมา โดยในการใช้สารเคมีการเกษตรนอกจากจะให้ประโยชน์ในการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรแล้วยังกลับแฝงซ่อนเร้นด้วยพิษภัยอันตรายต่อผู้ใช้และยังมีฤทธิ์ตกค้างในผลผลิตทางการเกษตรอีกด้วย

จากสถิติการนำเข้าสารเคมีเพื่อการเกษตร มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและมูลค่า ใน ปี 2547 มีปริมาณการนำเข้าของสารเคมีเพื่อการเกษตร รวมทั้งสิ้น 99829 ตัน คิดเป็นมูลค่า 10370.69 ล้านบาท ซึ่งมีปริมาณสูงกว่าในปี 2546 จำนวน 26802 ตัน ในขณะที่เดียวกันมีการโฆษณาแข่งขันกันอย่างแพร่หลายของธุรกิจสารเคมีเกษตร กลายเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันค่อนข้างสูง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2547)

อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งปลูกสตอเบอรี่ที่สำคัญของประเทศ โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดประมาณร้อยละ 70 ทั้งนี้เพราะอำเภอสะเมิง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่อยู่ในหุบเขาสูง มีสภาพภูมิอากาศหนาวเย็นเกือบทั้งปี ซึ่งเหมาะสมสำหรับปลูกสตอเบอรี่ และพืชผักเมืองหนาว โดยอำเภอสะเมิงมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 24391 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกสตอเบอรี่ 2250 ไร่ ซึ่งเกษตรกรมีการใช้สารเคมีกันอย่างแพร่หลาย โดยช่วงระยะเวลาในการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรในสตอเบอรี่นั้นสามารถแบ่งได้เป็น ช่วงเวลา ได้แก่ ระยะเวลา ก่อนการตัดไหล ระยะเวลาแรกปลูก ระยะเวลาให้ต้นแข็งแรง เจริญเติบโตเร็ว ระยะเวลาก่อนออกดอก ระยะเวลาเริ่มติดลูก ระยะเวลาก่อนเก็บ (สำนักงานเกษตรอำเภอสะเมิง, 2547)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาการปฏิบัติของเกษตรกรในการใช้สารเคมีเกษตรสำหรับการผลิตสตอเบอรี่ ใน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ เพราะได้มองเห็นถึงปัญหาในการใช้สารเคมีเกษตรที่มีต่อสภาพแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของเกษตรกรผู้ผลิตสตอเบอรี่ นักวิจัยมีข้อสงสัยว่าการใช้สารเคมีเกษตรในการผลิต สตอเบอรี่ของเกษตรกร จะเป็นไปอย่างไร จะถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ สาเหตุและเงื่อนไขในการใช้สารเคมีเกษตรเกิดจากอะไร มีตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กัน และมีปัญหา หรือข้อเสนอนะในการใช้สารเคมีเกษตรอย่างไร

จากสภาพดังกล่าวมาข้างต้น นักวิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องทำวิจัยเรื่องนี้เพื่อตอบข้อสงสัย ซึ่งหากข้อมูลความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะช่วยแก้ปัญหาอันจะนำไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและการปฏิบัติในทางการส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีการใช้สารเคมีเกษตรได้อย่างถูกต้อง หากไม่ได้มีการศึกษาถึงปัญหาในการใช้สารเคมีเกษตร จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่งหากเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจและขาดการปฏิบัติในการใช้สารเคมีเกษตร อาจก่อให้เกิดปัญหาสารพิษตกค้างในพืชผลทางการเกษตรและในสิ่งแวดล้อม ตลอดจนปัญหาสุขภาพอนามัยของเกษตรกรเอง

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพการปฏิบัติของเกษตรกรในการใช้สารเคมีเกษตรสำหรับการผลิตสตอเบอรี่ใน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมและสุขภาพกับการปฏิบัติของเกษตรกรในการใช้สารเคมีเกษตรสำหรับการผลิตสตอเบอรี่ใน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอนะในการปฏิบัติของเกษตรกรในการใช้สารเคมีเกษตรสำหรับการผลิตสตอเบอรี่ใน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

สมมุติฐานการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคมและสุขภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติของเกษตรกรในการใช้สารเคมีเกษตรสำหรับการผลิตสตอเบอรี่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาจะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติของเกษตรกรในการใช้สารเคมีเกษตรสำหรับการผลิตสตอเบอรี่ และทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านสุขภาพกับการปฏิบัติของเกษตรกรในการใช้สารเคมีเกษตรสำหรับการผลิตสตอเบอรี่ ตลอดจนทำให้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติของเกษตรกรในการใช้สารเคมีเกษตรสำหรับการผลิตสตอเบอรี่ ซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรเอง นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางและนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการเกษตรสำหรับหน่วยงานของรัฐและเอกชน ตลอดจนเป็นข้อมูลพื้นฐานของการศึกษาและวิจัยในครั้งต่อไป

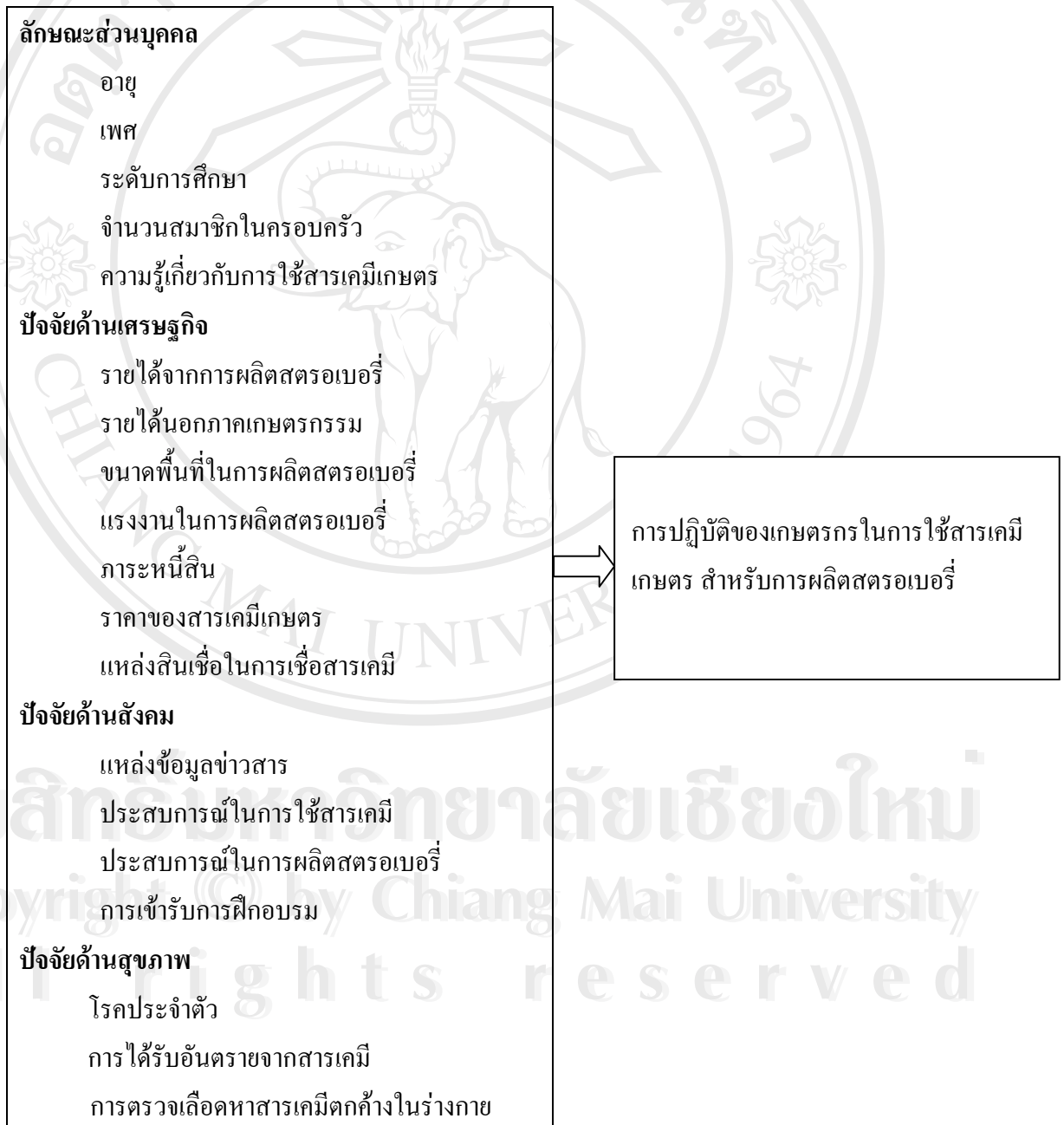
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

กรอบแนวความคิด และประเด็นการเก็บข้อมูลในการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย สามารถนำมาสร้างกรอบแนวความคิดและประเด็นการเก็บข้อมูลในการวิจัย ซึ่งมีลักษณะดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

นิยามศัพท์

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ผลิตสตอเบอรี่ ในอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

การใช้สารเคมีเกษตร หมายถึง การปฏิบัติของเกษตรกรในการใช้สารเคมีเกษตรในการผลิตสตอเบอรี่ ตามหลักการวิชาการเกษตร โดยการพิจารณาจากความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกร

การปฏิบัติของเกษตรกรในการใช้สารเคมีเกษตร หมายถึง การปฏิบัติของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของสตอเบอรี่อย่างถูกต้อง โดยการพิจารณาจากการปฏิบัติของเกษตรกร ข้อที่ปฏิบัติให้ 1 คะแนน และข้อที่ไม่ปฏิบัติให้ 0 คะแนน กำหนดคะแนนดังนี้

7 - 11 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติถูกต้องในระดับน้อย

12 - 15 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติถูกต้องในระดับปานกลาง

16 - 19 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติถูกต้องในระดับดีมาก

ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีเกษตร หมายถึง ความรู้ของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของสตอเบอรี่ ซึ่งมีคำถามอยู่ 20 ข้อ ตอบถูกให้ 1 คะแนน และตอบผิดให้ 0 คะแนน

6 - 10.66 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย

10.67 - 15.32 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง

15.32 - 20 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในระดับดีมาก

สารเคมีเกษตร หมายถึง สารเคมีที่ใช้ในการผลิตสตอเบอรี่ ซึ่งเป็นสารเคมีที่เป็นพิษแสดงผลในการกำจัดหรือป้องกันศัตรูของพืช โดยอาจจะเป็นสารประกอบทางเคมีที่มนุษย์สังเคราะห์ขึ้นหรือเป็นสารป้องกันที่ได้มาจากธรรมชาติ

รายได้จากการผลิตสตอเบอรี่ หมายถึง รายได้รวมจากการปลูกสตอเบอรี่ที่ยังไม่หักค่าใช้จ่ายของเกษตรกรในรอบปีที่ผ่านมา คิดเป็นจำนวนบาทต่อปี

รายได้นอกภาคเกษตรกรรม หมายถึง รายได้อื่นๆที่ไม่ใช่รายได้จากการทำการเกษตรของเกษตรกรนับเป็นจำนวนบาทต่อปี

ขนาดพื้นที่ในการผลิตสตอเบอรี่ หมายถึง จำนวนไร่ที่ปลูกสตอเบอรี่ซึ่งเป็นของตนเอง อาจเป็นเช่าหรือทำฟรี วัดเป็นจำนวนงานและไร่

ภาระหนี้สิน หมายถึง หนี้สินรวมที่มีอยู่ของครอบครัวเกษตรกร ทั้งที่เป็นในรูปของตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน

แรงงานในการผลิตสตอเบอรี่ หมายถึง จำนวนแรงงานของเกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกสตอเบอรี่ตลอดฤดูกาล

แหล่งข้อมูลข่าวสาร หมายถึง สถานที่การได้รับทราบข่าวสารที่เกี่ยวกับการใช้สารเคมีเกษตรของสตอเบอร์รี่ ตลอดจนข่าวสารที่เป็นประโยชน์อื่นๆทางการเกษตร ได้แก่ เพื่อนบ้าน ตัวแทนจำหน่ายเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตร ร้านค้า หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และอื่นๆ โดยแบ่งระดับ คะแนนดังนี้

ระดับคะแนนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร

- มาก	ได้คะแนน	4	คะแนน
- ปานกลาง	ได้คะแนน	3	คะแนน
- น้อย	ได้คะแนน	2	คะแนน
- ไม่ได้รับ	ได้คะแนน	1	คะแนน

ประสบการณ์ในการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร หมายถึง ระยะเวลาหรือจำนวนปีที่เกษตรกรใช้สารเคมีในการปลูกสตอเบอร์รี่ จนถึงวันที่ทำการวิจัย

ประสบการณ์ในการผลิตสตอเบอร์รี่ หมายถึง ระยะเวลาหรือจำนวนปีที่เกษตรกรทำการเพาะปลูกสตอเบอร์รี่ จนถึงวันที่ทำการวิจัย

การเข้ารับการฝึกอบรม หมายถึง การเข้ารับการฝึกอบรมของเกษตรกรที่เกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติในการใช้สารเคมีเกษตร

โรคประจำตัว หมายถึง โรคประจำตัวของเกษตรกรผู้ผลิตสตอเบอร์รี่ โดยระบุว่า มี หรือไม่มีโรคประจำตัว หากมีคือโรคอะไร

การได้รับอันตรายจากสารเคมีเกษตร หมายถึง การได้รับอันตรายจากสารเคมีเกษตร ของเกษตรกรผู้ผลิตสตอเบอร์รี่ โดยระบุว่า เคย หรือไม่เคย ในการได้รับอันตรายจากสารเคมีเกษตร ถ้าเคยเพราะสาเหตุใด อาการเป็นอย่างไร

ระดับการตรวจเลือดหาสารเคมีตกค้างในร่างกาย หมายถึง ระดับของปริมาณสารพิษที่ตกค้างในร่างกายของเกษตรกรผู้ผลิตสตอเบอร์รี่ โดย แบ่งออกเป็นระดับต่างๆ ดังนี้ (สถานีอนามัย ตำบลบ่อแก้ว, 2548)

ระดับ 1 หมายถึง มีปริมาณสารพิษตกค้างในร่างกายในระดับปกติ

ระดับ 2 หมายถึง มีปริมาณสารพิษตกค้างในร่างกายในระดับปลอดภัย

ระดับ 3 หมายถึง มีปริมาณสารพิษตกค้างในร่างกายในระดับมีความเสี่ยง

ระดับ 4 หมายถึง มีปริมาณสารพิษตกค้างในร่างกายในระดับไม่ปลอดภัย